

## 959/1552 TARİHLİ DEFTER-İ KÜTÜB

İSMAİL E. ERÜNSAL\*

İlk devir Osmanlı kütüphanelerine ait kataloglardan hiç biri günümüze ulaşmamıştır. Ancak II. Murad devrinde kurulan birkaç kütüphanenin vakfiyelerine eklenmiş kitap listeleri mevcuttur. Genellikle kitap adlarından oluşan bu listelerde bazen yazar adı ve kitabın cilt sayısı da belirtilmekteydi. II. Murad'ın Edirne'de kurduğu dârülhadis'in (838/1435 tarihli),<sup>1</sup> Umur Bey'in Bursa'daki camii'nin (843/1440<sup>2</sup> ve 861/1456<sup>3</sup> tarihli) ve İshak Bey'in Üsküp'deki medresesinin (848/1445 tarihli)<sup>4</sup> vakfiyelerinin sonlarında bu şekilde düzenlenmiş kitap listeleri mevcuttur.

Fethi takip eden yıllarda İstanbul'da kurulan bazı kütüphanelere ait liste şeklinde hazırlanmış katalogların bulunduğunu çeşitli kaynaklardan öğrenmekteyiz.<sup>5</sup> Şüphesiz ki bu kütüphanelerden bazılarının fihrist denilen müstakil katalogları da vardı. Bir kayıttan öğrendiğimize göre Fâtih Câmii kütüphanesinin biri II. Bâyezid devrinde bu kütüphaneyi teftişle görevlendirilen Muhammed b. Ali Fenarî, diğeri Kanunî Sultan Süleyman zamanında bu kütüphanenin hâfız-ı kütübü Molla Arab tarafından düzenlenen iki katalogu bulunmaktaydı.<sup>6</sup> Her iki katalog da günümüze ulaşmamıştır. Bize ulaşabilen en eski müstakil kataloglar Kanunî Sultan Süleyman devrine aittir. Bunlardan birincisi<sup>7</sup> ve en eski tarihlisi bu makalenin konusunu teşkil etmektedir. Hazırlayıcısının "Kitâbu'l-Kütüb" ve "Defterü'l-Kütüb" şekillerinde adlandırdığı bu katalogun ancak giriş kısmı bulunabilmiştir. Giriş kısmında kataloglama kurallarına yer verilmiş olma-

\* İstanbul Üniversitesi, Fen Fakültesi, Kütüphanecilik Kürsüsü Öğretim Üyesi.

<sup>1</sup> TSA. D. 7081.

<sup>2</sup> VGMA. 591, s. 183-184.

<sup>3</sup> Belediye Ktp. Mc. Vakfiyeler no. 38.

<sup>4</sup> Hasan Kalesi, *Najstariji Vakufski Dokumenti u Jugoslaviji na Arapskom Jeziku*, Pristina 1972, s. 99.

<sup>5</sup> BA. Ali Emiri Tasnifi, Fatih Devri no. 70; Ömer Lütfi Barkan - Ekrem Hakkı Ayverdi, İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546) Tarihlî, İstanbul 1970, s. 43; ŞS. Evkaf-ı Hümayun Muhasibliği 102, s. 151<sup>a</sup>.

<sup>6</sup> TSA. D. 9559, s. 3<sup>a</sup>.

<sup>7</sup> Süleymaniye Kütüphanesi, Mikrofilm Arşivi no. 876. Bu katalogdan yararlanmamı sağlayan kütüphaneci dostum Nevzad Kaya'ya teşekkür ederim.

sı bu kataloğun değerini büyük ölçüde artırmaktadır. Zira elimizde Osmanlı kütüphaneleri için düzenlenen ilk kataloglama kuralları bunlardır.

“Defterü'l-Kütüb” veya “Kitâbu'l-Kütüb”ün mevcut sayfalarında, bu kataloğun hangi kütüphaneye ait olduğunu gösteren bir kayıt yoktur. Ancak içindekiler kısmındaki konu başlıklarının zenginliği ve alt başlıkların bolluğu, bu kataloğun büyük bir ihtimalle zengin bir koleksiyona sahip olan Saray Kütüphanesine ait olabileceğini düşündürmektedir.<sup>8</sup>

Ebced hesabıyla düşürülen iki tarih kataloğun müsveddeden temize çekiliş tarihi olan 959/1552 senesini vermektedir. Katalogu hazırlayan her ne kadar kendisiyle ilgili olarak defterin başına bir kayıt koymuşsa da, bu kayıta kendisinden “hakir” ve “müellif” diye bahsettiğinden adını öğrenmek mümkün olamamaktadır.<sup>9</sup>

Kataloğun içindekiler kısmı “kütübü'l-fıkıhla” başladığından giriş bölümünün, Kur'an, tefsir, hadis ilimleriyle ilgili başlıklarının bulunduğu ilk iki yaprak kaybolmuş olmalıdır.

Kataloğun giriş kısmının beş sayfası, katalogu hazırlayanın tesbit ettiği bazı kataloglama kurallarına ayrılmıştır. Bu bölüm “Ķanûnu'd-defter ve şevâzzihî” (Defterin kuralları ve bu kuralların istisnaları) başlığını taşımaktadır. Defteri hazırlayan birkaç konuda önce uyduğu kuralları vermiş ve sonra da bu kuralları uygulamadığı istisnâ durumları belirtmiştir.

Kataloğun giriş kısmını incelediğimizde daha ziyade eserlerin sınıflandırılması ve isimlerinin tesbiti üzerinde durulduğunu görüyoruz. Tesbit edilen ilk kurala göre aynı konudaki eserler katalogda aynı bölüm altında sıralanacak ve kitap mahzeninde de birlikte muhafaza edileceklerdir. Ancak bazı kitaplar birden fazla konu başlığı altında sınıflandırılabilceğinden bu kural her zaman uygulanamamıştır. Bu probleme şöyle bir çözüm getirilmektedir:

“Bidâyetü'l-Hidâye gibi ki anda hem mesâ'il-i taşavvuf vardır hem mesâ'il-i ilm-i fıkıh vardır. Pes bunuñ gibi kitâbuñ gâh olur dâyim bir ciheti gözlenür, bir fende derc olur, gâh olur ki her bir cihet ile maşşûd olduğına binâen her bir fende istetmek ihtimâli eclinden ba'zı nüsha bir fende ve ba'zı âhâr ol bir âhâr fende derc olunur” (s.6).

<sup>8</sup> Bu devirde en geniş koleksiyona sahip olan kütüphane FâtiĶ Câmii Kütüphanesi'dir. Elimizdeki katalogdaki zengin konu başlıkları bu kataloğun, bir medrese kütüphanesi olan FâtiĶ Kütüphanesine ait olmayacağını göstermektedir.

<sup>9</sup> Süleymaniye Kütüphanesi, Fotokopi Arşivi, no. 876, s.1.

İkinci kural içinde birden fazla eser bulunan yazmalarla ilgilidir. Böyle bir yazma ihtiva ettiği eserlerden hangisine göre sınıflandırılacaktır. Kataloğu hazırlayanın bu meseleye getirdiği çözüm oldukça kifayetsizdir:

“Bir cildde müte<sup>‘</sup>addid kitâblar olsa her kankı kitâb ki ziyâde mu<sup>‘</sup>teberdür ve ma<sup>‘</sup>tlûb olunmasına ihtimâl ziyâdedür yâ hüd kalîlü'l-vücûd kitâbdur aña nazâr idüp ol mücelled ol kitâb-ı mezkûruñ fenninüñ kitâbları cümlesinde derc olunur” (s. 6).

Aynı zamanda bu uygulaması da oldukça zor bir kuraldır. Nitekim bu kuralla ilgili olarak verilen ilk istisnada bu durum açıkça görülmektedir:

“Lâkin gâh olur ki ol cildde olan müte<sup>‘</sup>addid kitâblaruñ mezkûr kitâbdan gayrısı da<sup>‘</sup>hî ol kitâb-ı mezkûr gibi ma<sup>‘</sup>tlûbiyetde ve kıllet-i vücûda mu<sup>‘</sup>teber olur pes bunuñ gibi olıcağ ihtiyâr mürec-cahdur” (s. 6).

Yani karar sınıflandırmayı yapana kalmaktadır.

Manzum eserlerin sınıflandırılmasında da bir takım güçlüklerle karşılaşıldığı görülmektedir. Tavsiye edilen çözüm her dilden manzum eserleri o dilden divanlar arasına koymaktır:

“Bir kânun da<sup>‘</sup>hî budur ki Kutub-i manzûme-i <sup>‘</sup>arabiyye her fenden, devâvîn-i <sup>‘</sup>arabiyyede derc oluna. Ve Kutub-i manzûme-i fârisiyye her fenden, devâvîn-i fârisiyyede derc oluna. Ve Kutub-i manzûme-i türkiyye her fenden, devâvîn-i türkîde derc oluna” (s. 8).

Ancak bir eserin manzum olma yönünden ziyade, konusu ağır basıyorsa böyle durumlarda manzum eserlere ait oldukları konu başlıkları altında kataloglanırlar. Kıraat dalında yazılmış Kısa-i Şâtibî buna örnek olarak verilmekte ve bu eserin Kıraat kitapları başlığı altında kataloglanacağı belirtilmektedir.

Diğer bir kurala göre de eserlerin ünvanının tesbitinde yazmanın miklebinde veya ilk sayfasında belirtilen isim esas alınacaktır. Bu isim eksik, gramer bakımından yanlış olsa bile kataloğa aynen geçirilecektir. Öyle anlaşılıyor ki bu tür kataloglar daha ziyade ayniyat defteri olarak sayımlarda kullanıldığından, katalog hazırlayanlar, eserlerin tam ve doğru adını bulmaktan ziyade, kütüphanede mevcut eseri kontrole yarayacak kendi üzerindeki isimleri tesbite gayret etmişlerdir.

Bir başka kural ise kataloglanması biten kitaplarla ilgilidir. Bir kitap deftere yazıldığında isminin başına ve sonuna kırmızı mürekkeple konulacak işaretlerle kataloglandığı belirtilecektir.

Girişin son paragrafı “Kânûn-ı mahzen-i kütüb” başlığını taşımaktadır. Kitap deposu anlamına gelen mahzen-i kütüb de katalogun bir kopyesinin bulunacağı ve ayrıca nefis kitaplar için bir bölüm, nefis olmayan kitaplar için de başka bir bölüm teşkil edileceği belirtilmektedir. Bunun maksadının, güneşlenme için dışarıya çıkarılan kitapların birbirine karışmasının önüne geçmek olduğu bildirilmektedir.

Katalogun giriş kısmında konulan kurallardan anlaşıldığına göre katalogu hazırlayan genel kurallar koyma yerine, elindeki koleksiyonu kataloglarken karşılaştığı güçlükleri çözme yoluna gitmiştir. Bulduğu çözüm yollarının pek de tatminkâr olduğu söylenemez. Ancak bu teşebbüsün, bugünkü bilgilerimize göre, Osmanlı kütüphanelerinde yapılan ilk ve son deneme olması, bu katalogun değerini artırmaktadır.

1 Ta'rîhu ħurûci'd-defteri mine'l-müsveddeti ilâ hâzâ'l-beyâz:

Ķad temme esmâu cemî'i'l-kutubi

Ta'rîhuhu celle kitâbu'l-kutubi (ey defterü'l-kütübi)

قَدْ تَمَّ أَسْمَاءُ جَمِيعِ الْكُتُبِ  
تَارِيخُهُ جَلَّ كِتَابُ الْكُتُبِ ، اى دَفْتَرِ الْكُتُبِ  
ج ل ك ت ا ب ا ل ت ب  
٩٥٩

âĥar

Ķultu li-itmâmihi men ġadâ nâzîren

İnne li-ta'rîhihi defteren kabîren (ey 'azîmen)

قُلْتُ لِإِتْمَامِهِ مَنْ غَدَا نَاطِرًا  
إِنَّ لِتَارِيخِهِ دَفْتَرًا كَابِرًا ، اى عَظِيمًا  
د ف ت ر ا ك ب ر ا  
٩٥٩

Enşeehu ve ĥarrerehu'l-ĥaĳîr

Mü'ellifu hâzâ'd-defteri'l- ĥatîr

2 Taşîlu Kutubi'l-fıkhi ve Kutub-i menâkıbı'l-eimmeti

\*

Taşîlu Kutubi't-taşavvufi ve Kutubi'n-neşâyihî ve'l-mevâ'izi ve Kutubi'l-meşâyihî ve'l-evliyâi quddise sırruhu ve Kutub-i 'ilmi'l-ahlâk

\*

Taşîlu Kutubi't-tıbbiyyeti ve-mâ yete'allaku bi't-tıbbi mine'l-cihâti, ke-Kutubi's-sümûmi ve Kutubi'l-felâhati

\*

Taşîlu Kutubi's-siyeri ve't-tevârihi ve Kutub-i âdâbi'l-harbi ve Kutub-i umûri'r-riyâseti ve's-salţanati ve's-siyâseti ve Kutubu'l fûrûsiyyeti ve'l-baytarati yâ'nî feres-nâme ve Kutub-i bâz-nâme ve Kutub-i seg-nâme ve Kutub-i 'Acâyibu'l-mahlûkâti ve Kutub-i şu verü'l-ekâlîm

\*

3 Taşîlu'd-devâvini'l-'arabiyyeti ve'l-Kutubi'l-manzûmeti bi'l-'arabiyyeti ve Kutubi'l-ıııtabi ve Kutubi'l-müsecca'âti ve Kutubi'l-em-sâli ve Kutubi't-teressüli ve'l-inşâ'i ve's-siyâkati ve'l-erkâmi ve Kutub-i 'ilmi'l-'arûzi ve 'ilmi'l-kavâfi ve's-şî'rî ve'l-mu'ammâ

\*

Taşîlu'd-devâvini'l-fârisiyyeti ve'l-kutubi'l-manzûmeti bi'fârisiyyeti

\*

Taşîlu'd-devâvini't-türkiyyeti ve'l-moğoliiyyeti ve'Kutubi'l-manzûmeti bi't-türkiyyeti ve'l-moğoliiyyeti

\*

Taşîlu Kutub-i 'ilmi'l-me'ânî

Taşîlu Kutub-i 'ilmi's-şarfi ve'n-naııvi

\*

Taşîlu Kutubi'l luğati'l-'arabiyyeti ve'l-fârisiyyeti ve ğayrihimâ

\*

4 Taşîlu Kutub-i 'ilmi't-ta'bîr ve Kutub-i 'ilmi'l-firâseti ve Kutub-i 'ilmi'l-kimyâ ve Kutub-i 'ilmi'l-aııcâri ve Kutubi'r-remlî ve Kutubi'l-fâli ve Kutub-i 'ilmi'n-nîrincâti ve Kutubi't-tılsımâti ve Kutu-

bi's-simyâi ve Kutubi'l-<sup>6</sup>azâyimi ve Kutub-i <sup>6</sup>ilmi'l-cifri ve Kutubi's-  
şinâ<sup>6</sup>ati'l-<sup>6</sup>acîbeti ve Kutubi'l-<sup>6</sup>hiyeli ve Kutubi's-sihri

\*

Tafşilu Kutub-i <sup>6</sup>ilmi'n-nücûmi ve Kutub-i <sup>6</sup>ilmi'l-hey'eti ve Kutub-i  
<sup>6</sup>ilmi'l-hisâbi ve Kutub-i <sup>6</sup>ilmi'l-hendeseti ve Kutub-i <sup>6</sup>ilmi'l-mûsikî  
ve Kutubi'l-lehvi ke'sşatraci

\*

Tafşilu Kutubi'l-hikmeti'l-İslâmiyyeti ve Kutub-i <sup>6</sup>ilmi'l-cedeli ve  
Kutubi'l-mantıki ve Kutubi'l-hikmeti'l-felsefiyyeti

5 Tafşilu'l-kutubi'l-mütercemeti mine't-Tevrâti ve'z-Zebûri ve'l-İncîl

*Kânûnu'd-defteri ve şevâzzihî*

Bir kânûn bu ki kitâblardan her cümle ki bir fen ya dağî ziyâde  
ola ki anuñ mahzeni bir ola defterde ol cümle bir tafşilde derc olu-  
nur. *Mine's-şevâz*: Lâkin gâh olur ki bir kitâbda iki cihet olur bir  
cihetine nazar bir fende ve bir cihetine nazar fenn-i âğarda derc  
olunur; *Bidâyetü'l-Hidâye* gibi ki anda hem mesâ'il-i taşavvuf vardur  
hem mesâil-i <sup>6</sup>ilm-i fıkıh vardur. Pes bunuñ gibi kitâbuñ gâh olur  
dâyim bir ciheti gözlenür, bir fende derc olunur gâh olur ki  
6 her bir / cihet ile maşûd olduğına binâen her bir fende istetmek  
ihtimâli eclinden ba'zı nüşha bir fende ve ba'zı âğar olbir âğar  
fende derc olunur. Meselâ *Bidâyetü'l-Hidâye* gibi ki İmâm Gazâlî  
hazretine mensûbdur, ba'zı nüşhası <sup>6</sup>ilm-i taşavvufda ve ba'zı  
nüşhası <sup>6</sup>ilm-i fıkıhda derc olındı. Bir kânûn dağî budur ki bir cild-  
de müte<sup>6</sup>addid kitâblar olsa her kaçki kitâb ki ziyâde müteberdür  
ve mañlûb olunmasına ihtimâl ziyâdedür ya hod kalîlü'l-vücûd ki-  
tâbdur, aña nazar idüp ol mücelled ol kitâb-ı mezkûruñ fenninüñ  
kitâbları cümlesinde derc olunur. *Mine's-şevâz*: Lâkin gâh olur ki ol  
cildde olan müte<sup>6</sup>addid kitâblaruñ mezkûr kitâbdan gayrsı dağî ol  
kitâb-ı mezkûr gibi mañlûbiyetde ve killet-i vücûdda müteber olur  
pes bunuñ gibi olcağ ihtiyâr müreccağ dur. İttifâk bir cild dağî ol-  
sa ki ol müte<sup>6</sup>addid kitâblar bi-<sup>6</sup>aynihâ anda dağî olsa câyiz ki ol  
kitâb-ı mezkûruñ gayrı olan ki ol dağî anuñ gibi müteber ola aña  
nazar idüp ol kitâb sebebiyle istene diyü ihtimâl virildüğü ecilden  
anuñ fenninüñ kitâbları cümlesinde derc olına. Ya'ni ba'zı nüşha  
anda ve ba'zı nüşha bunda derc oluna.

- 7 Bir kânûn daḥî budur ki her ism-i kitâb ki defterde bir uşlûb-ı hâş üzerine vâkı<sup>c</sup> / olmuştur. Kitâbuñ maḳlebinde daḥî zâhrında bi-<sup>c</sup>aynihî ol uşlûb-ı hâş üzerine vâkı<sup>c</sup> olundur. Meselâ bir kitâbda *Kitâbu'l-İhyâ* ibâresi yazılsa defterde daḥî bi-<sup>c</sup>aynihî eyle yazılır. Eger kitâbda *Kitâbu İhyâ-i 'Ulûmu'd-dîn vâkı*<sup>c</sup> olsa defterde daḥî bi-<sup>c</sup>aynihî eyle yazılır. Eger kitâbda *İhyâi'l-<sup>c</sup>ulûm vâkı*<sup>c</sup> olsa lafz-ı *Kitâbsuz* defterde daḥî bi-<sup>c</sup>aynihî eyle yazılır. Eger kitâbda *ihyâ vâkı*<sup>c</sup> olsa lafz-ı *Kitâbsuz* ve lafz-ı *'ulûmsuz* defterde daḥî bi-<sup>c</sup>aynihî eyle yazılır. İllâ meger ki nedret ile veya ḥud sehvile ola. *Mine's-şevâz*: Lâkin kitâbuñ cildi müte<sup>c</sup>addid olsa ḥaṭṭ-ı defter ḥaṭṭ-ı kitâba mugâyir olur. Meselâ defterde *Kitâbu'l-Hidâye* fi mücelledeyn yazılsa her mücelledüñ zâhrında bir ḥaṭ olur ki her biri ol ḥaṭuñ defterdeki ḥaṭta mugâyirdür. Meselâ cild-i evvelde el-mücelledü'l-evvelü min *Kitâbi'l-Hidâye* yazılır. Cild-i sâñide el-mücelledü's-sâñi min *Kitâbi'l-Hidâye* yazılır; elif lâm ile ki <sup>c</sup>ahd-i ḥâricî içündür. Zîra defterde lafz-ı mücelled mezkûrdur nekire olduḡu ḥâlde. Fi mücelledeyni lafzınuñ zımnında lâm-ı tâ<sup>c</sup>rîf ol münekker-i mezkûr olana işâretdür.
- 8 Amma mücelled lafzı defterde daḥî ve zâhr-ı kitâbda / mu<sup>c</sup>arref yazılsa, münekker yazılsa. Meselâ mücelledün min *Kitâbi'l-Hidâye* yazılsa bu bir mücelleddür, ḡayrı mücelledât-ı murtabıta yoḡdur demek olur. Lâkin ḡâh olur ki nedret ile lafz-ı mücelled mu<sup>c</sup>arref yazılır defterde daḥî ve hem kitâbda. Meselâ el-mücelledü's-sâñi gibi. Daḥî el-mücelledü'l-aḥîr *Mine'l-Hidâye* gibi. Bunuñ gibinuñ daḥî ḡayrı mücelledât-ı murtabıtası bulunamamışdır. Niteki münekker olduḡu vaḳt eyleydi.

Bir kânûn daḥî budur ki Kutub-i manzûme-i <sup>c</sup>arabiyye her fenden, devâvîn-i <sup>c</sup>arabiyyede derc olına. Ve Kutub-i manzûme-i farisiyye her fenden, devâvîn-i fârisiyyede derc olına. Ve Kutub-i manzûme-i türkiyye her fenden, devâvîn-i türkîde derc olına. Mensûrâtıda derc olunmaz. *Mine's-şevâz*: Lâkin ḡâh olur kitâb-ı manzûm, fenninuñ kitâbları arasında ḡâyet mu<sup>c</sup>teber olur. Ke-ennehu rûkn-i fendür. Pes bunuñ gibi kitâb, Kutub-i mensûre fenninde derc olunur. Kaşîde-i Şâtîbi gibi <sup>c</sup>ilm-kırâ'atda. Ve daḥî ma<sup>c</sup>lûm ola ki şurûḥ-ı kaşâ'id ve şurûḥ-ı kutub-i manzûme, şol cihetle ki maḳşûd-ı aşlî kitâb-ı manzûmdur, manzûmâtıda derc olunur. Ve daḥî şol cihetle ki şerḥ kendü kitâb-ı mensûrdur, Kutub-i mensûrede derc olur. Ve likulli vichetun huve müvellihâ.\* Ve daḥî mâ<sup>c</sup>lûm ola ki ḡâh olur

\* Herkesin yöneldiḡi bir yönü vardır (Bakara suresi 148).

- 9 ki bir kitâb-ı müseccâ'ın bâ'zı nüshası / müseccâ'âtda derc olunur, bâ'zı nüshası kendü fenninün kitâblarında derc olunur. *Nesri'l-le'âli* gibi. Ekseri müseccâ'âtda derc olındı ve bâ'zı nüshası Kutub-i naşâyihde derc olındı. Kutub-i naşâyih arasında istenmek ihtimali olduğün. Lâkin bu vechile olmak gâyet de azdur, nâdirdür.

Bir kânûn dahî budur ki her hat ki zahr-ı kitâbda yaхуд miqlabda yazılmışdur; defterde yazılacak evvelinün fevkinde midâd-ı ahmer ile bütte yazıldı ve hem ahirine midâd-ı ahmer ile üç sıfır vaz olunur. Lâkin bir kitâb iki mücellede olsa defterde yazılan kitâbda yazılana şüret-i hatda muğâyir olur, ma'nâda muğâyir olmaz. Meselâ defterde *Kitâbu'l-Hidâye* fi mücelledeyn yazılır, ve evvelinde bütte ahmer ve ahirinde sıfır-ı ahmer konulur. Amma kitâbuñ evvel mücelledinde el-mücelledü'l-evvel min *Kitâbi'l-Hidâye* yazılır. Ve ikinci mücelledinde el-mücelledü's-sâni yazılır. Ve kezâlik izâ ekserel-mücelledât. Temmeti'l-kavânini'-d-defteriyye.

#### Kânûn-ı maḥzen-i kutub

Oldur ki her maḥzenün üzerinde defterde fihrist olan tefâşil bi-ay-nihî yazılır. Ve dahî her tafşilde olan kitâbların nefâyisi için bir mekân ve gayr-ı nefâyisi için bir mekân-ı âhar tâ'yîn olunur. Üzerinde nefâyis maḥzeni idügi ya gayr-ı nefâyis maḥzeni idügi yazıla tâ ki her maḥzende olan güneşe çıkarıldukda birbirine karışmaya. Kutub-i İslamînün ri'âyeti dîn ri'âyetine râci'dür.



تَنْصِيحُ كُتُبِ الْعَقِيدِ وَكُتُبِ مَنَاقِبِ الْإِنْتِهَاءِ

..

تَنْصِيحُ كُتُبِ التَّصَوُّفِ وَكُتُبِ

.. التَّصَالِحِ وَاللُّغَاوِطِ وَكُتُبِ مَنَاقِبِ ..

.. التَّشَايِخِ وَالْأَوْلِيَاءِ وَتَدْوِينِهِمْ ..

.. وَكُتُبِ فِئَةِ الْأَخْلَاقِ ..

..

تَنْصِيحُ كُتُبِ الطَّبِئِيَّةِ وَمَا يَتَعَلَّقُ

.. بِالطَّبِئِيَّةِ مِنْ إِيَّامَاتِ كَلْبَرِ :

.. التَّشْوِيرِ وَكُتُبِ الْفَلَاحَةِ ..

..

تَنْصِيحُ كُتُبِ التَّيْرِ وَالنَّوَارِجِ وَكُتُبِ

آدَابِ اللَّسَبِ وَكُتُبِ أَيْمُونِ الرِّيَاسَةِ وَالسُّلْطَنَةِ

وَالرِّيَاسَةِ وَكُتُبِ الْعَرُوسِيَّةِ وَالْبَطْنِ بِمَعْنَاهَا

.. نَامَةِ وَكُتُبِ إِزْنَامَةِ وَكُتُبِ سَكِّ ..

.. نَامَةِ وَكُتُبِهَا سَبِيحِ ..

.. الْقُلُوبَاتِ وَكُتُبِ ..

.. صَحَافَاتِهَا ..

تَارِيخُ مُرُوجِ الدُّنْيَا الْمَشْهُورِ  
إِلَى مَذَاقِ النَّبَاطِ

قَدْ نَمَّ اسْمُهُ جَمِيعِ الْكُتُبِ  
تَارِيخِي جَلَّ كِتَابُ الْكُتُبِ

عَ دَرَكَاتِ آبَائِكَ كَتَبَ

أَخِي

قُلْتُ لِأَتَابِعُ مِنْ هَذَا مَا ظَنَرْتُ

إِنِّي لِنَارِ عَجَبٍ دَقْتُهَا كَأَبْرَأِ

وَقَدْ رَأَيْتُ رَأَى

١٠١

أَسْمَاءُ وَوَرُونِ الْمُنْتَهَى  
مُرُوجُ الدُّنْيَا الْمَشْهُورِ

تَفْصِيْلُ كُتُبِ طَبِيعَةِ التَّعْبِيرِ وَكُتُبِ  
 طَبِيعَةِ الْوَسَائِعِ وَكُتُبِ طَبِيعَةِ الْكَيْفِيَّةِ وَكُتُبِ طَبِيعَةِ  
 الْأَجْزَاءِ وَكُتُبِ الزَّمَلِ وَكُتُبِ الْقِسَالِ وَكُتُبِ  
 :. طَبِيعَةِ التَّجَرُّبَاتِ وَكُتُبِ الْإِلْسَامَاتِ :.  
 :. وَكُتُبِ الْبَيْعَاءِ وَكُتُبِ الْعَرَائِيْرِ :.  
 :. وَكُتُبِ طَبِيعَةِ الْبَطْنِ وَكُتُبِ :.  
 :. الْفَسَائِعَاتِ الْبَهِيْمَةِ :.  
 :. وَكُتُبِ الْبَلَدِ :.  
 :. وَكُتُبِ الْبَحْرِ :.

تَفْصِيْلُ كُتُبِ طَبِيعَةِ الْجَوْجِ  
 :. وَكُتُبِ طَبِيعَةِ الْهَيْئَةِ وَكُتُبِ طَبِيعَةِ الْقِسَامِ :.  
 :. وَكُتُبِ طَبِيعَةِ الْهَنْدَسَةِ وَكُتُبِ :.  
 :. طَبِيعَةِ الْوَسِيْقِ وَكُتُبِ :.  
 :. الْهَيْئَةِ كَالْفَرْعِ :.

تَفْصِيْلُ كُتُبِ الْمَلَكَةِ الْإِسْلَامِيَّةِ  
 :. وَكُتُبِ طَبِيعَةِ الْبَدَاكِ وَكُتُبِ :.  
 :. الْخَلْقِ وَكُتُبِ لَلِكَةِ الْفَلَسْتِيَّةِ :.

تَفْصِيْلُ كُتُبِ الدَّوَابِّ مِنَ الْعَرَبِيَّةِ الْكَلْبِ  
 الْكَلْبِ مِنَ الْعَرَبِيَّةِ وَكُتُبِ الْفَلَكِ وَالْكَتَبِ  
 الْمَجْمُوعَةِ وَكُتُبِ الْأَسْئَالِ وَكُتُبِ الزَّمَلِ وَالْإِسْمَاءِ  
 :. وَالْبَيَانِ وَالْأَرْقَامِ وَكُتُبِ :.  
 :. طَبِيعَةِ الْعَرُوضِ وَطَبِيعَةِ الْقَدَافِي :.  
 :. وَالشِّعْرِ وَالْمَعْنَى :.

تَفْصِيْلُ كُتُبِ الدَّوَابِّ مِنَ الْفَسَائِعِ  
 :. وَالْكَتُبِ الْمُنظَّمَةِ الْفَسَائِعِيَّةِ :.

تَفْصِيْلُ كُتُبِ الدَّوَابِّ مِنَ الْبِكْرَةِ وَالْعَوَالِيَةِ  
 :. وَالْكَتُبِ الْمُنظَّمَةِ بِالْبِكْرَةِ وَالْعَوَالِيَةِ :.

تَفْصِيْلُ كُتُبِ طَبِيعَةِ الْقِسَامِ

تَفْصِيْلُ كُتُبِ طَبِيعَةِ الْعَرُوضِ وَالْمَعْنَى

تَفْصِيْلُ كُتُبِ اللُّغَةِ  
 الْعَرَبِيَّةِ وَالْفَارْسِيَّةِ وَمَعْرِفَتِهَا :.

مُبْتَسَاتِن دَرَجِ اَوْلِيَتِه بَعْضِ نَسَبِه بِمِثْلِ كِتَابِ  
 كَابِرِه دَرَجِ اَوْلِيَتِه نَفَرًا لَدِي كَيْفِي الْاَلْوِي مُبْتَسَاتِن  
 دَرَجِ اَوْلِيَتِه وَبَعْضِ نَسَبِه بِمِثْلِ كِتَابِ كَيْفِي دَرَجِ اَوْلِيَتِه  
 كِتَابِ صَاعِ اَرَابِسْتِنِ اِسْتَنْكَ اِحْتِاْلًا اَوْلِيَتِه لَكِنْ بِرَكْبِه  
 اَوْلِيَتِه قَائِمَتِه اَزْدَرْ كَابِرِ دَرَجِ اَوْلِيَتِه بِرَقَانُونِ دَرَجِ اَوْلِيَتِه  
 هَرَحَدِه كِه طَبْعِه كَابِرِ بِه حُودِ مَقْبَلَتِه يَارِ لِيَتِدْ دَقْرَدَه  
 يَارِ لِيَتِنِ اَوْلِيَتِه فَرْقَتِه بِمَدَادِ اَحْرَابِه بِتِ يَارِ لِيَتِه وَكَبْرِه  
 كَمِ يَدَادِ اَحْرَابِه اَنْجِ سِيَرِه وَنَحْ اَوْلِيَتِه لَكِنْ بِرَكْبِ اَكِي  
 بِحَلَدِه اَوْلِيَتِه دَقْرَدَه يَارِ لِيَتِنِ كَابِرِه يَارِ لِيَتِه صَوْنِ حَلَدِه  
 مُتَا يَارِ اَوْلِيَتِه مُتَا يَارِ اَوْلِيَتِه مُتَا يَارِ اَوْلِيَتِه مُتَا يَارِ اَوْلِيَتِه  
 فِي حَلَدِه يَارِ لِيَتِه اَوْلِيَتِه بِتِ اَحْرَابِه وَكَبْرِه وَكَبْرِه  
 لَلْحَلَدِ الشَّافِي يَارِ لِيَتِه وَكَذَلِكَ اِذَا كَرِهْتِ اَلْحَلَدَاتِ نَكِ اَلْقَوْلَيْنِ  
 اَلدَّقْرِيَةِ اَوْلِيَتِه  
 اَوْلِيَتِه كِه هَرَحَرْتِكِ اَوْلِيَتِه دَقْرَدَه فِصْرَتِ اَوْلِيَتِه  
 نَقَاصِ اَوْلِيَتِه يَارِ لِيَتِه دَرَجِ هَرَحَرْتِكِه اَوْلَانِ كَابِرِه  
 نَقَاصِ اَوْلِيَتِه بِرَكْبِ اَوْلِيَتِه نَقَاصِ اَوْلِيَتِه بِرَكْبِ اَوْلِيَتِه  
 نَقَاصِ اَوْلِيَتِه اَوْلِيَتِه نَقَاصِ اَوْلِيَتِه نَقَاصِ اَوْلِيَتِه  
 نَقَاصِ اَوْلِيَتِه يَارِ لِيَتِه كِه هَرَحَرْتِكِه اَوْلَانِ كَشْتِه بِحَقْرِ اَوْلِيَتِه  
 بِرَبْرَه تَابِعِيَه كِتَابِ اِسْلَامِيَتِكِ بِمَاجِرِ دَرَجِ بَعَاثِيَه تَابِعِيَه





